

Sandi
Bulimbašić

Galerija na otoku

Galerija na otoku

Stara gradska vijećnica, Split, 5.11. - 5.12. 2013.

Galerija na otoku, katalog stalnog postava Galerije umjetnina Branislav Dešković, (ur.) Jasna Damjanović, Bol: Centar za kulturu Brač, 2013., 136 str.

ISBN 978-953-56851-2-8

Početkom studenog 2013. u zgradi Stare gradske vijećnice u Splitu, otvorena je izložba pod nazivom *Galerija na otoku* koja je predstavila reprezentativan izbor djela iz fundusa Galerije umjetnina Branislav Dešković u Bolu na Braču i ujedno promovirala novi stalni postav galerije, čiji je autor povjesničar umjetnosti Guido Quien. Uz pedesetu obljetnicu osnutka galerije objavljen je i katalog stalnog postava.

Umjetnine iz fundusa Galerije umjetnina Branislav Dešković na mnogim su retrospektivama hrvatskih umjetnika ili u pregledima hrvatske umjetnosti moderne zauzimale istaknuto mjesto. Prisetimo se samo retrospektivne izložbe Jurja Plančića u Muzejskom prostoru Zagreb (danas Galeriji Klovičevi dvori) 1996., i retrospektive Ignjata Joba u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu 1998., na kojima su neka od ključnih djela opusa obojice umjetnika bila upravo iz bolske galerije. U vlasništvu galerije je i antologijska slika našeg magičnog realizma, *Pučića* (1923.) Jerolima Miše. Međutim, zbog neprihvatljivih uvjeta, galerija nije imala kontinuitet izlaganja i njezin je vrijedni fondus sve do 2010. većinom bio nedostupan javnosti. Godine 1981. otvoren je privremeni, tzv. ljetni postav galerije i tom je prigodom bio promoviran do nedavno jedini katalog galerije.¹ Stoga je izložba u Splitu ujedno i

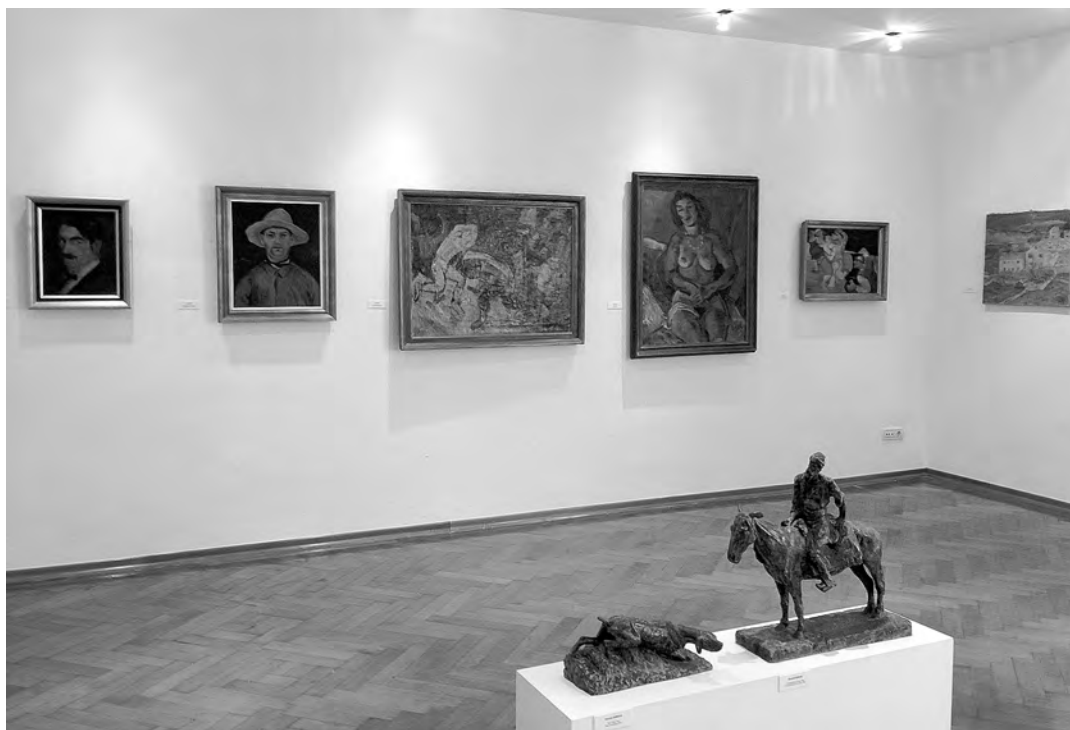

↑ Plakat izložbe

hvalevrijedan marketinški pokušaj da se novi stalni postav bolske galerije predstavi široj publici i stručnoj javnosti, i zasigurno je osim Splitskana privukao i stručnjake iz drugih gradova, posebice one kojima je umjetnost 20. stoljeća primarni interes istraživanja.

Katalog novog stalnog postava, uz uvodnu riječ Jasne Damjanović, ravnateljice Centra za kulturu Brač, i tekst autora postava Guida Quiena, sadrži i kratke biografije umjetnika u postavu, abecedni katalog izloženih djela po autorima i reprodukcije. Uvid u

¹ *Galerija Bol*, katalog, (ur.) Ivan Marinković, Beograd, 1981. Autori tekstova u katalogu su Krno Prijatelj (uvod), Zdenko Tonković (tekstovi o autorima), Perica Doljanin (katalog), Ivan Marinković (pogovor).

↑ Postav izložbe na prvom katu, Stara gradska vijećnica, Split. SNIMILA Sandi Bulimbašić

konceptiju postava i pregled hrvatske umjetnosti 20. stoljeća koji je njime predstavljen bio bi, međutim, razložniji da reprodukcije slijede kronološki tijek postava, a ne abecedni raspored kataloga.

Iz tekstova u katalogu, kao ni na mrežnoj stranici Centra za kulturu otoka Brač, ne saznajemo puno o povijesti galerije. Nije naodmet stoga reći nekoliko riječi o njezinom utemeljitelju i povijesti nastanka vrijednog fundusa. Galerija je utemeljena 1963. zalaganjem Ive Marinkovića Mijarića (1918.-1995.), Bračanina, koji se nakon Drugog svjetskog rata, napustivši političku karijeru u

Beogradu, vraća u rodni Bol. Narednih će desetljeća nesebično raditi za dobrobit zavičajnog otoka na području gospodarstva, kulture i umjetnosti.² Osim hvalevrijedne izdavačke djelatnosti koju je pokrenuo u vrijeme dok je bio glavni urednik *Bračkog zbornika*, izdavanja nekoliko monografija umjetnika vezanih za otok Brač,³ te monografije o samostanima otoka Brača koju je izdao u vlastitoj nakladi, osnutak Galerije umjetnina u Bolu svakako je njegova najveća zasluga za kulturni značaj otoka i izvan regionalnih okvira.

² Detaljnije o životnom putu Ive Marinkovića u: *Brački zbornik* (20) 2001., 9-44. Manje je poznato da se i sam amaterski bavio kiparstvom i imao nekoliko izložaba. U broju koji mu je posvećen u cijelosti, o njemu pišu: Ivo Šimunović, Ecija Ljubetić-Sirotković, Jakov Sirotković, Duško Kečkemet, Darko Vlahović.

³ Ove su monografije (DUŠKO KEČKEMET, *Ivan Rendić*, 1969.; *Branislav Dešković*, 1977.; *Silvije Bonacci Čiko*, 1987.; VLADO BUŽANČIĆ, *Josip Seissel*, 1989.; *Karlo Mijić*, 1993.; MARIO LENKOVIĆ, *Samouki kipari otoka Brača*, 1992.), uz katalog galerije iz 1981., doprinijele poznavanju fundusa galerije u stručnim krugovima, u vrijeme dok još nije bilo kontinuiranog izlaganja djela ni stalnog postava.

↑ Postav izložbe na drugom katu,
Stara gradska vijećnica, Split.
SNIMILA Sandi Bulimbašić

Iako utemeljena 1963., galerija dugo nije imala primjeren prostor za izlaganje i pohranu umjetnina; prva izložba održala se 1967. u prostoriji uprave hotelskog poduzeća Zlatni rat; od 1968. do 1974. stalni je postav bio u prostorijama Kulturno-umjetničkog društva Josip Bodlović, a kada je 1978. konačno dobila vlastiti prostor ni on nije zadovoljavao sve uvjete.⁴ Idejna koncepcija galerijske zbirke, kako ju je dolično zamislio njezin utemeljitelj, bila je prikupljanje djela hrvatske moderne i suvremene umjetnosti čiji su autori zavičajno, emocionalno ili na neke druge načine bili povezani s otokom Bračem iako su, u manjem broju, zastupljeni i autori koji nisu bili posebno vezani za otok. Galerija nosi naziv po velikom kiparu hrvatske moderne, rodnom iz Pučišća, i u njezinom je fundusu zaokružen presjek stvaralaštva Branislava

Deškovića; od ranih radova – figuralnih kompozicija i portreta među kojima su i manje poznati reljefni portreti, preko skulptura pasa impresionistički modelirane površine po kojima je i najpoznatiji, do monumentalne herojske skulpture “medulićevske” stilizacije. Kako bi pojedini opusi i slika razvoja hrvatske umjetnosti bili što relevantnije predstavljeni, fundus se bogatio promišljeno, u čemu su Marinkoviću pomagali vrsni stručnjaci hrvatske povijesti umjetnosti: G. Gamulin, K. Prijatelj, D. Kečkemet, V. Bužančić, V. Zlamalik. S posebnom je ustrajnošću Marinković tražio i nabavljao umjetnine Rendića, Deškovića i Joba,⁵ a

⁵ Tako je, na primjer, 1980-ih iz SAD-a nabavljena Deškovićeve *Pobjeda slobode* iz 1918., a od privatnog vlasnika izvrsna Jobova slika sa ženskim aktom s jedne i autoportretom s druge strane platna. KRUNO PRIJATELJ, (bilj. 1), 10; DUŠKO KEČKEMET, (bilj. 2), 26.

⁴ KRUNO PRIJATELJ, (bilj. 1), 7.

↑ Galerija umjetnina "Branislav Dešković"
u Bolu na Braču, Arhiv Centra za kulturu Brač
SNIMILA Sandi Bulimbašić

zahvaljujući svojoj upornosti, uspijeva najveći broj djela nabaviti otkupom, uz financijsku potporu nekadašnjeg općinskog i republičkog fonda za kulturu, ali i donacijama umjetnika i institucija.⁶ Ta se praksa nastavlja. Donacija Šime Perića izbor je s izložbe u prizemlju galerije u ljeto 2013.

Galerija se nalazi u renesansno-baroknoj palači na bolskoj rivi. Od 1993. je u sklopu Centra za kulturu Brač koji je 2007. pokrenuo program obnove i sanacije zgrade, te je do danas obnovljeno prizemlje i prvi kat, a predstoji sanacija drugog kata. Usporedo s obnovom zgrade, radilo se i na novom stalnom postavu. U lipnju 2010. u prizemlju je otvoren dio novog stalnog

postava koji je dovršen 2012. Nadamo se da će što skorije biti napravljena i restauracija pojedinih umjetnina koje su u prilično lošem stanju. Hvalevrijedan je projekt uređenja depoa galerije u podrumu obližnje zgrade općinskog Centra za kulturu na kojemu, u sklopu terenske nastave kolegija konzervacije i restauracije na UMAS-u, rade studentice četvrte godine pod vodstvom docentice Sagite Mirjam Sunara.⁷

U fundusu galerije nalazi se više od 400 umjetnina, u novom stalnom postavu je oko 120 umjetnina, dok je na izložbi u Splitu, na tri etaže, izloženo 90 djela. Za realizaciju splitske izložbe zaslužni su, uz Guida

⁷ Više o projektu na:
<http://stazist.blogspot.com/>.

⁶ IVO MARINKOVIĆ, (bilj. 1), 176.

Quiena, Jasna Damjanović, Perica Doljanin, jedini stalno zaposleni kustos galerije i Tino Vuković, pripravnik.⁸ Guido Quien u tekstu kataloga tumači koncept postava kao panoramski pregled hrvatske umjetnosti 20. stoljeća, kroz izbor autora i djela neprijepona autoriteta. Riječ je o umjetnicima koji zavičajnom pripadnošću i reprezentativnošću djela utjelovljuju izvorni impuls osnutka galerije (Rendić, Dešković, Mijić, Miše, Job, Plančić, Michieli, Goldoni, Stančić, Tartaglia, Ivančić, Šebalj, Šohaj, Postružnik, Eterović, Perić). Slijede ih vrijednosno povezani autori i djela, slikari i kipari koji su opredjeljenjima i poetikama obilježili proteklo stoljeće (Vidović, Meštović, Rosandić, Augustinčić, T. i M. Ostoja, Jordan, Šimunović, Kaštelančić, Parać, Dulčić, Murtić, Trebotić, Kantoci, Ujević...). U prizemlju je, prema riječima autora postava, predstavljen “sažetak, odnosno reprezentativan uzorak fundusa”: portreti i autportreti (Dešković, Dulčić, Ivančić, Ujević), krajolici i mrtve prirode (Job, Ivančić, Dulčić, Šimunović), psi (Dešković, Goldoni), ženski akt (Augustinčić, Goldoni), apstrakcija (Perić, Parać, Tartaglia). Istaknuto mjesto pripalo je skulpturi Š. Perića *Rekvijem za bračke iseljenike umrle u Antofagasti* (1988.), konstruktivnog višeglasja, koja je nedavnom autorovom donacijom stigla na najprimjerenije mjesto. Postav prvog i drugog kata zamišljen je kronološki; uz već spomenuta velika imena hrvatske umjetnosti, uglavnom zastupljena s većim brojem djela, predstavljeni su (najčešće jednim radom) i manje poznati autori, zavičajno ili nadahnućem vezani uz otočko podneblje (S. Bonacci Čiko, V. Mačukatin, L. Garafulić, J. Fertiglio Yaksić, F. Antonijević...).

⁸ Treba napomenuti da tehnička služba u galeriji ne postoji.

Pojedina su djela, kako napominje Quien, prvi put predstavljena javnosti. Među njima je i *Autoportret* Karla Mijića iz 1913. godine.⁹ Riječ je o ekspresionističkom portretu oslobođenog kolorizma koji je nastao u prijelomnoj godini autorova sazrijevanja, prije odlaska na školovanje u Beč krajem iste godine. Kako galerija ne posjeduje djela iz najzrelije umjetnikove faze magičnog realizma, šteta je što u stalnom postavu, uz bračke krajolike s kraja 1930-ih i 1950-ih ipak nije izložen i *Portret oca* iz 1911.

Novim stalnim postavom, katalogom i izložbom u Splitu, struci i javnosti konačno je pobliže predstavljen vrijedan fundus Galerije umjetnina u Bolu. Iako je izbor djela i autora najvećim dijelom vezan uz zavičajnu povezanost autora ili tematsku pripadnost djela Braču, novi stalni postav pruža doista kvalitetan uvid u pregled hrvatske umjetnosti do pred kraj 20. stoljeća. Da galerija planira zadržati vitalnost djelovanja, potvrđuju autorske izložbe u prizemlju koje se održavaju za ljetnih mjeseci, kao i studijske izložbe kojima se predstavljaju zaokružene cjeline iz fundusa ili pojedini opusi (Branišlav Dešković, Klanjec; Antun Augustinčić, Bol, 2011.); tu je i potpora Festivalu video umjetnosti kojeg je 2012. pokrenula Renata Poljak, a koji dodatno osnažuje vezu galerije s recentnim i suvremenim umjetničkim stvaralaštvom. x

⁹ Bio je izložen na retrospektivi Karla Mijića u Sarajevu 1983., koja je iste godine prenesena u Modernu galeriju u Zagrebu. O njemu piše i G. Gamulin u pregledu hrvatskog slikarstva 20. stoljeća (1997.), a reproduciran je u spomenutoj monografiji slikara, autora V. Bužančića.